

Plnění politiky OA ze strany příjemců grantů EK

Národní workshop
OpenAIRE,
Praha, TC AV ČR, 26. 4. 2018

Mgr. Daniela Tkačíková

Ústřední knihovna
VŠB-Technická univerzita Ostrava

Obsah

- ÚVODEM: rekapitulace povinnosti otevřeného přístupu k vědeckým publikacím (co, jak, kdy, kam...)
- Přehled projektů v H2020 s koordinátory z ČR (počty)
- Zdroje a způsob ověřování informací o publikovaných výsledcích na OpenAIRE
- Otevřeně přístupné publikace, využívané repozitáře a licence
- Výsledek porovnání s údaji o projektech na OpenAIRE
- ZÁVĚREM: doporučení pro příjemce – koordinátory i další projekty H2020

Na tyto otázky by měli znát řešitelé projektu odpovědi (před publikováním)

- **KTERÉ** publikace otevřeně zpřístupnit
- **JAK** zajistit otevřený přístup k publikacím
- **JAK** na autorská práva (Copyright) a licence CC
- **CO** uložit do repozitáře
- **KDY** uložit publikace do repozitáře
- **KDY** otevřít přístup k publikacím v repozitáři
- **CO** jsou bibliografická metadata
- **KAM** uložit publikace

KTERÉ publikace otevřeně zpřístupnit a JAK

- Pravidla programu H2020 předpokládají **prioritně** otevřené zpřístupňování **recenzovaných vědeckých článků**.
- Příjemci grantů jsou však vyzýváni k tomu, aby otevřeně zpřístupňovali i jiné typy publikací, ať už recenzovaných nebo nerecenzovaných, které souvisí s projektovými výsledky, např. knihy (monografie), sborníky z konferencí, ale také tzv. **šedou literaturu**, například zprávy, prezentace, postery...

Zlatou cestou: Publikování v odborných recenzovaných časopisech **s okamžitým otevřeným přístupem**, tj. v otevřených nebo hybridních časopisech.

Zelenou cestou: Článek je publikován tradičním způsobem v časopise přístupném na základě předplatného a autor uloží *postprint* (též *accepted version*) do repozitáře v souladu s podmínkami vydavatele a/nebo politikou poskytovatele finanční dotace na výzkum. V případě zelené cesty je nutné počítat s tím, že vydavatelé často požadují dodržení doby, po kterou nesmí být článek uložený do repozitáře otevřeně přístupný (tzv. *embargo period*).

JAK na autorská práva (Copyright) a licence Creative Commons

Otevřený přístup k vědeckým informacím vyžaduje, aby autoři vyjednali předem s vydavateli převedení pouze takových práv, jež jsou nezbytná pro publikování, a to prostřednictvím dodatků k autorským smlouvám, jimiž je vydavateli poskytnuta licence ke zveřejnění.

Evropská komise nabádá autory, aby si ve všech případech ponechali svoje autorská práva a poskytli vydavatelům pouze potřebnou licenci, nejlépe takové typy licencí, které plně vyhoví požadavkům na otevřený přístup, a to **veřejné licence Creative Commons**, nejlépe licence **CC-BY** (viz např. CC BY 4.0, Uved'te autora 4.0 Mezinárodní) nebo CC-0.

Annotated Model Grant Agreement: V4.1 – 26.10.2017

Vzor, na který je odkazováno v Annotated Model Grant Agreement: V4.1 – 26.10.2017 na s. 238: „A template for an open access clause addendum which can be added to publishing agreements is available on the Participant Portal.“

Open Access Publishing Agreement: V1.0 – 20.03.2017

http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/other/hi/oa-pilot/h2020-oa-guide-model-for-publishing-a_en.pdf

CO a KDY uložit do repozitáře

Příjemci grantů jsou povinni uložit do repozitáře:

- strojově čitelnou elektronickou kopii publikované verze včetně všech úprav z recenzního řízení, připravené pro vydání se stylistickými úpravami a formátováním vydavatele (obvykle dokument ve formátu PDF) **nebo**
- konečnou verzi recenzovaného autorského rukopisu přijatého k publikování v časopise včetně všech úprav z recenzního řízení, dosud nezformátovanou vydavatelem (zvanou též postprint).

Všichni příjemci finančních prostředků H2020 musí zajistit otevřený přístup (bezplatný on-line přístup pro všechny uživatele) k recenzovaným publikacím také jejich uložením do repozitáře, tzn. i tehdy, byl-li článek publikován v otevřeném (příp. hybridním) časopise jako otevřeně přístupný.

K uložení článku do repozitáře musí dojít, jakmile je to možné, avšak nejpozději v době jeho uveřejnění, a to i tehdy, byl-li článek publikován v časopise jako otevřeně přístupný.

KDY otevřít přístup k publikacím v repozitáři

Po uložení publikace, a pokud možno i souvisejících výzkumných dat určených k ověření výsledků prezentovaných v publikaci, musí příjemci grantů zajistit otevřený přístup k dané publikaci prostřednictvím zvoleného repozitáře, buď

- **okamžitě** (byl-li článek publikován zlatou cestou otevřeného přístupu), nebo
- **po uplynutí případné doby embarga** na otevřený přístup (v případě publikování zelenou cestou otevřeného přístupu).

Příjemci grantů musí rovněž prostřednictvím repozitáře zajistit **otevřený přístup k bibliografickým metadatům**, která slouží k identifikaci publikace. Metadata je nutné zpřístupnit **bezprostředně po uložení** publikace do repozitáře.

KAM uložit publikace

- do institucionálního repozitáře,
- do předmětového (oborového) repozitáře ([arXiv](#), [Europe PubMed Central](#) apod.)
- do [Zenodo](#)

V případě, že příjemce dotace-autor neví, kam by měl publikaci uložit, může využít službu poskytovanou portálem **OpenAIRE**.

[OpenAIRE](#)

Informace o projektech (H2020projectsList_20180403-CZ)

- projekty s koordinátorem z ČR 2014–2018: **86**
- projekty zahájené v roce 2018: **11**
- projekty zahájené v roce 2017: 31
- projekty zahájené v roce 2016: 23
- projekty zahájené v roce 2015: 20
- projekty zahájené v roce 2014: 1

- projekty ukončené v roce 2014: 1
- projekty ukončené v roce 2015: 4
- projekty ukončené v roce 2016: 7
- projekty ukončené v roce 2017: 8
- projekty končící v roce 2018: 18

- projekty bez publikací na OpenAIRE: **56** (datum zahájení 2018: 11)
- granty ERC: 18 (bez publikací na OpenAIRE: 7)

Vyhledávání informací o projektech a publikacích z projektů

1. **OpenAIRE:** informace o projektu a publikacích k projektu připojených
2. **Web of Science:** Advanced Search: FG=číslo grantové dohody; případně dotazem FT (hledání výrazu, např. akronymu projektu v textu Acknowledgment)
3. **Google Scholar:** hledání článků prostřednictvím údajů v Acknowledgment (Funding)
4. **Scopus:** Advanced Search: FUND-NO, případně FUND-ALL)
5. pokud byly zjištěny v databázích (2, 3, 4) informace o publikacích z projektu navíc oproti údajům v OpenAIRE, pak prověření, zda jsou na OpenAIRE nasklizeny, ale nejsou k projektu připojeny

Poznámka: Scopus neuvádí v záznamech u všech indexovaných článků informace typu "funding", přestože v indexované publikaci uvedeny jsou.

Jsou plněny v projektech povinnosti otevřeného přístupu?

- které typy publikací jsou výstupy z projektů
- jak je zajištěn otevřený přístup k publikacím
- které licence CC jsou používány
- jsou publikace ukládány do repozitáře?
- které repozitáře jsou používány
- jsou všechny časopisecké články otevřeně přístupné?
- jsou všechny publikace z projektu na OpenAIRE?
- jsou tyto publikace připojeny k informacím o projektu?

OA publikace, využívané repozitáře a licence

- **Typ publikace:** převažují časopisecké články.
- **Repozitáře:** nejčastěji **Europe PMC** a **arXiv.org**, HAL (Hyper Article en Ligne), **občas** institucionální repozitáře partnerů z univerzit v zahraničí (Uppsala, Barcelona, ETH aj.), jen výjimečně repozitáře českých univerzit (VUT, UPce).
- Publikace jsou rovněž zveřejňovány na webových stránkách autorů-řešitelů projektu (např. AV ČR), a to i tehdy nejsou-li OA (dokonce vydavatelské verze); **nejsou však v repozitáři** (publikace je evidována v ASEP, ale bez plného textu).
- Často bývají články na **ResearchGate**; je obtížné zjistit, zda je tam umístili sami autoři, nebo zda je to vlastní aktivita ResearchGate, což není repozitář, nýbrž komerční sociální síť.
- **Licence:** CC-BY (3.0, 4.0), CC BY-NC-ND (4.0); ACS AuthorChoice License...

Výsledek porovnání s údaji o projektech na OpenAIRE

- **Jen výjimečně se shodují údaje o počtu publikací z projektu na OpenAIRE s údaji vyhledanými ve Web of Science a Google Scholar.**
- Zpravidla je z projektu více publikačních výstupů.
- Neznamená to vždy, že publikace nejsou na OpenAIRE nasklizeny, nejsou však k projektu připojeny.
- Publikace z roku 2018 ještě nejsou vždy na OpenAIRE dostupné.
- Označení publikace na OpenAIRE ikonou otevřeného přístupu nebývá vždy v souladu se skutečností; ve skutečnosti dokument nemusí být v repozitáři otevřeně přístupný (chybná metadata).
- Občas jsou u informací o projektu duplicitní záznamy.

Problémy při vyhledávání a kontrole

- Záznamy publikací mohou být v databázích, avšak nejdou vyhledat podle čísla projektu (akronymu apod.).
- V publikacích z projektu nebývají vždy v Acknowledgment shodné formulace (problém při hledání v Google Scholar).
- Nejsou známy podmínky, za nichž byly výstupy publikovány (dohody s vydavatelem, doba embarga apod.) – u publikací, které nejsou otevřeně přístupné; měla by být zajištěna zelená cesta OA. Přesto pozor:

Velké množství publikací není otevřeně přístupné!

«Your organisation is involved as coordinator or single beneficiary in Horizon 2020 grants. It appears that in some of these grants your organisation reported peer-reviewed publications that are not available in open access. I would like to remind you that your Horizon 2020 grant agreements include an obligation to make all peer-reviewed publications relating to the results of the Horizon 2020 grants available in open access repositories (see grant agreement Article 29.2 and its annotations). If a beneficiary breaches this obligation, the grant may be reduced (see Article 43 of the grant agreement).»

Závěr: doporučení pro příjemce – koordinátory i další projekty

- Provést kontrolu připojených publikací k projektu na OpenAIRE.
- Připojit záznamy publikací, které jsou na OpenAIRE, k informacím o projektu.
- Zkontrolovat plnění povinností OA.
- Jsou všechny publikace uloženy v repozitáři přizpůsobeném OpenAIRE? Pokud ne, uložit preprinty, případně postprinty do repozitáře (podle toho, co lze dodatečně provést).
- Před publikováním nových příspěvků zkontrolovat možnosti plnění povinností u daného vydavatele, případně použít vzorovou šablonu dodatku CTA, aby bylo možné využít zelenou cestu OA a dodržet stanovenou dobu embarga.
- To se týká všech účastníků projektů v H2020.

Děkuji za pozornost!

<http://www.openaire.eu/>

daniela.tkacikova@vsb.cz
<https://knihovna.vsb.cz/cs/>